

'Çelik Pire'

Rusların yaşamını geniş bir çerçevede ele alan, bu yaşamın en ücra köşelerine sinen kültür parçacıklarının peşine düşen ve bu paralelde dönemini fotoğraflayan yazarların başında gelir Leskov. "Çelik Pire" ise Leskov'un yazın dünyasının bir özeti niteliğinde.

M. MEHMET HAKTAN

Dostoyevski, Tolstoy, Çehov, Gogol, Gonçarov... Bu Rus edebiyat devlerinin yanında Nikolay Semyonoviç Leskov'un adını pek duymadığımız doğru. Ancak bu konuda bir doğru daha var: Bir başka Rus devi Gorki, Leskov'dan bahsederken adını bu isimlerin yanına yazıyor ve onun için, "kökleri en derin biçimde halkın içinde olan, bütün yabancı etkilerinden uzak kalan bir yazar" diyor.

Gorki'nin bu söylediğinden yola çıkarak Leskov'un yazdıkları arasında kısacık bir gezintiye çıksak dahi görüyoruz ki onun dünyası, içinden çıktığı kültürün geniş ve kapsamlı bir panoramasından ibaret. Rusların yaşamını geniş bir çerçevede ele alan, bu yaşamın en ücra köşelerine sinen kültür parçacıklarının peşine düşen ve bu paralelde dönemini fotoğraflayan yazarların başında gelir Leskov. Yazdıkları Rus folkloruyla, masallarla, efsanelerle, şarkı ve atasözleriyle doludur. Eserlerinde; köylülükleri de görürüz, dönemin aydınlarını da... Köylülerin yaşamından aydınların yaşamına uzanan geniş yelpaze Leskov'un kucaklayıcı bakışını anlatır aslında bize. Bu bağlamda dönemin Rus yaşayışını anlamak istiyorsak eğer, Leskov vazgeçilmez bir durak olma zorunluluğunu hâlâ koruyor, korumak zorunda.

YAZIN DÜNYASININ ÖZETİ

Fakat yazının başında da değinildiği gibi Leskov'un adı Rus devlerinin yanına yazılmıyor. Dün de bugün de böyleydi bu. Devler, ondan övgüyle bahsederken okurun ilgi alanına bir türlü giremiyor yazar. Tolstoy da "Leskov'un okunmamasını bir türlü anlayamıyorum," derken tam olarak böyle bir durumdan bahsediyordu bize.

Türkçede de durum değişmiyor

elbette Leskov'un. Aslına bakılırsa azımsanamayacak sayıda kitabı basıldı: Mtsenski Lady Macbeth, Mühürlü Melek, Eski Zaman Delileri, Büyülü Gezgin... Fakat yine de istenen okura ulaşamadı. Şimdi üzerine bir de on bir öyküsünden oluşan Çelik Pire yayımlandı. Çelik Pire, Leskov'un yazın dünyasının bir özeti gibi âdeta. Umulur ki Çelik Pire, Leskov üzerindeki bakışı değiştirir ve yazar, hak ettiği okura geç de olsa, aradan yüz yılı aşkın zaman da geçmiş olsa ulaşabilir.

GÖZLEM ÜRÜNÜ ÖYKÜLER

Çelik Pire, hemen yukarıda da değinildiği gibi Leskov'un yazın dünyasının bir özeti niteliğinde. Bir vakanüvist gibi yaşadığı dönemi, içinde bulunduğu Rusya'yı ve insanlarını anlatıyor Leskov. Gerçeklik toprağında yapıyor yazın kazısını ve dolayısıyla bu topraktan çıkardığı maden de gerçeğin, gerçekliğin ta kendisi. Bu bağlamda "gözlem", Leskov'un en güçlü silahı olarak dikkat çekiyor. Hemen tüm öyküleri "manzaradan parçalar" tadında, bir "bakış"ın ürünü. Çarlık Rusyası'nın barındırdığı çokkültürlü yapıdan Leskov'un seyahatleri sırasındaki gözlemlerine ve halktan duyduğu anekdotlara kadar her şey bu gerçeklik mayasının yoğrulmasına katkı sunuyor.

On bir öykünün yer aldığı Çelik Pire'de aynı zamanda; alın teri ve emeğin kutsallığına vurgu yapan, özverinin ve iyiliğin önemine dikkat çeken, doğa ve insan arasındaki ilişkiyi yeniden hatırlamamızı isteyen, toprak sahipleri ve kölelik bağına deşen, inanç farklılıkları çevresinde gelişen hoşgörüsüzlüğü resmeden; bu başlıklarda gelişen öyküler yer alıyor.

Walter Benjamin'in Hikâye Anlatıcı kitabına konu olmuş Leskov'un özgün kalemi ise her öyküde kendini gösteriyor. ■

Çelik Pire / Nikolay Semyonoviç Leskov / Çeviren: Kayhan Yükseler / Yapı Kredi Yayınları / 348 s.